

SIIRI, IRMA A ANNA-LIISA ZNOVU NA STOPĚ

BABIČKY: NA ÚTĚKU

Minna Lindgrenová

»Brilantní finská variace na slečnu Marplovou«

SIIRI, IRMA A ANNA-LIISA ZNOVU NA STOPĚ

BABIČKY: NA ÚTĚKU

Minna Lindgrenová

»Brilantní finská variace na slečnu Marplovou«

MINNA LINDGRENOVÁ

BABIČKY:
NA ÚTĚKU

PŘELOŽIL VLADIMÍR PISKOŘ

Czech edition published by agreement with Minna Lindgren
and Elina Ahlback Literary Agency, Helsinki, Finland

Copyright © Minna Lindgren, 2014
Original edition published by Teos Publishers
Translation © Vladimír Piskoř, 2016
Cover design © Cover Kitchen
© NAKLADATELSTVÍ XYZ, 2016

ISBN 978-80-7505-338-1

I

SIIRI KETTUNENOVOU PROBUDIL STRAŠLIVÝ RÁMUS. Myslela si, že se ocitla v pekle. Poslouchala rachot shora, kanonádu zpoza zdi i třeskot odněkud zdálky a vzpomněla si, že obyvatelům Podzimního háje už nějakou dobu vyhrožovali rekonstrukcí vodoinstalace. V květnu obklíčilo celý dům s pečovatelskou službou lešení a zakryly ho plastové plachty, scházel už jenom vodní příkop. Okna museli obyvatelé nechávat zavřená, stejně tak i balkonové dveře, a dovnitř nepronikalo ani trochu světla. Jaro bylo slunečné a nebývale teplé, ale v bytech se držela tma jako v pytli a zatuchlost jako v elektrické sauně.

Siiri se podívala na radiobudík na nočním stolku. Pondělí, teprve sedm minut po šesté ráno, a bourací práce se v domě už rozběhly naplno. Zdá se, že ti dělníci budou hodně pilní, ačkoliv o tom leckterý zdejší obyvatel pochyboval, když vyšlo najevo, že za rekonstrukci odpovídá zahraniční společnost a většina pracovníků pochází z Polska, Ruska a Estonska.

Rámus se stával čím dál nesnesitelnějším. Kdosi bušil za zdí tak silně, až se Siiri bála, že celý dům spadne. Mají snad tihle děl-

níci všechny staré lidi za hluché, že se jako blázni dali do práce hned od časného rána bez ohledu na obyvatele? Siiri se pomalu zvedla, spustila staré nohy na šedé lino a chvíli počkala, než poleví hučení v hlavě. Nohy se věkem změnily v tlusté sloupky, přitom zamlada mívala překrásné kotníky, a kolik komplimentů si od mužů pokaždé vyslechla! Prohlížela si vlastní, cize vypadající nohy a poslouchala příboj v hlavě. Zvláštní. Člověk by řekl, že rámus doprovázející bourání zdí a vrtání do podlah přehluší šum jejích zvápenatělých cév, ale kdeže, zdálo se, že hlava se jí dnes ráno vůbec nezklidní.

Popadla župan z čela postele, vsunula chodidla do pantoflí a postavila se. Pantofle neměla ráda, ale Irma ji nutila v nich chodit. Prý jestli bude pobíhat sem a tam jenom v punčochách, tak upadne a rozbije si hlavu, a Irma se pak o nemohoucí Siiri nemínila starat. V myšlenkách na Irmu se Siiri chvíli usmívala a přála si, aby už bylo deset hodin. To bude moct zaběhnout ke kamarádce na rozpustné kafičko a přečíst si s ní noviny. Ale do té doby Irma vzhůru nebude, dokonce ani v tom rekonstrukčním randálu, protože bere ty nejsilnější prášky na spaní.

„Jsou neškodné,“ prohlásila Irma pokaždé a bezstarostně mávla rukou, až se rozcinkaly její zlaté náramky. „Jsou to jenom takové pastilky na lepší usínání. Neoblubují, akorát pomáhají dobře spát. Je důležité, aby starý člověk odpočíval a dobře se vyspal. Já si tu pilulku vždycky беру s whisky, protože ta taky báječně uklidňuje.“

Siiri si chvíli protahovala rozbolavělé údy a pak se odbelhala do kuchyně, kde se přinutila vypít dvě sklenice vody. U druhé skleničky už musela vynaložit úsilí. Spolkla tři doušky, pak chvíli odpočívala a zhluboka dýchala, než upila další doušek. Hodně

pít bylo důležité. Ke stáří neodmyslitelně patřila vysušenost. Proto už ani sedmdesátník, ještě mladý člověk, nesnášel alkohol tak dobře jako dříve. A vysušenost navíc provázely všelijaké neduhy. Záněty dásní, svědění kůže, ucpávání střev. Lékaři na to všechno předepisovali léky, místo aby pacientům přikázali pít víc vody.

Dnes ráno měla Siiri pocit, že dvě obyčejné sklenice vody pro ni budou nadlidský úkol. Nakonec se jí ale podařilo povinnost splnit a chvíli supěla jako po velkém sportovním výkonu. Bušení a bzučení sílilo. Rámus přicházel ze všech stran, ozýval se zevnitř i zvenčí hlavy, a když se bedlivěji zaposlouchala, tak i zpoza jejích dveří.

Siiri se na ně podezřívavě zadívala, jako by jí snad dveře dokázaly vysvětlit, o co jde, pokud na ně přísně upře zrak. Někdo se tam zjevně dobýval kladivem dovnitř. Siiri chvíli hledala kabelku. Ta neležela ani na telefonním stolečku, ani v obývacím pokoji, ani na posteli, ani na nočním stolku, ale najednou se v celé kráse zjevila na ratanovém křesílku v předsíni, kde taky správně měla být. Siiri si ji zavěsila na předloktí pro jakýsi pocit bezpečí před vším zlým a opatrně pootevřela dveře.

„Kykyryký!“ ozvalo se v chodbě tak vysoce a pronikavě, že vrtání a bouchání na okamžik ustalo. Irma už byla také vzhůru.

„No není to hrůza? Jako bychom se propadly do pekla! Tam ostatně taky skončíme, jestli neumřem jako pořádný lidi. Teď by se šikla nějaká hromadná eutanazie. Čím dál víc smrti vstříc.“

„Irmo! Co to, že jsi tak brzy vzhůru?“

„Jsi snad hluchá? V bytě mi řádí kladivo. Hned ráno se u mě objevil vousatý chlap, vrazil do koupelny a začal tam bušit. V panice jsem na sebe něco hodila a šla se evakuovat. Máš něco k snídani?“

Irma sršela po všech stránkách energií. Měla na sobě elegantní modré letní šaty, přes ramena světlý háčkovaný šál, ovšem na nohou podivné růžové boty. Něco jako plastové pantofle do sprchy.

„To jsou crocsy. Chodí v tom všichni,“ prohodila a zároveň přitom otevřela Siirinu lednici, aby se podívala, jestli je v ní bááábovka k snídani. „Slyšelas, jak spolu ti opraváři mluví? Už před šestou mi za dveřmi řvali jak na lesy snad všemi jazyky světa. Ale jeden panečku uměl finsky nadávat, úplně plynule a pěkně sprostě. Za každým druhým slovem říkal kurva, a to mě probudilo.“

Siiri ještě nikdy neslyšela Irmu vypustit tohle slovo z úst. Překvapeně pohlédla na kamarádku, která se tvářila, jako by se nechumelilo, hrabošila v lednici a pobrukovala si nějaký šlágr z dávných dob mládí. „Co si dám, co si dám, za pěták, co ještě mám. Housku s kávou, jak se znám...“

Siiri jí pomohla na spodní polici najít bábovku zabalenou do fólie. Byla z předvčerejška, tedy koupená předevcírem ve slevě, ale upečená pravděpodobně už před měsícem někde v Pobaltí. To je fuk, pořád chutnala dobře. Siiri se pokusila napustit vodu z kohoutku, jenže voda netekla. Vodu jim bez jakéhokoliv varování vypnuli. Naštěstí v konvici zbyla voda ze včera, Siiri ji dala vařit a z potravinové skříně vytáhla rozpustnou kávu. Věděla, že Irmě bábovka nejvíce chutná, když se namáčí do kávy.

„Bááábovka,“ opravila ji Irma jako vždycky. „Bááábovka namáčená do kafička, to je dobrůtka. Cha, ještěže ten rambajz neohlúší chuťové buňky.“

Seděly u Siirina stolu, pochutnávaly si na bááábovce a kávě a listovaly v denním tisku. Z horního patra se bez přestávky ozýval rachot, jako by se k nim stropem někdo provrtával se sbíječ-

kou. Kontrapunkt do rachotu vnášely nerytmicky akcentované údery přicházející z Irmina bytu za zdí, kde někdo mlátil do stěny či podlahy. V novinách bylo zoufale málo ke čtení, tak jako při každém pondělku v létě. Dokonce i smuteční oznámení byla jen dvě a obě stejně nudná. Chvilí hleděly na tituly oněch dvou zesnulých. Náš milovaný diplomovaný inženýr, dědeček a bratr. Nám předražený ředitel krajské hygienické stanice.

„To myslí pozůstalí vážně, že tenhle Olavi Edvard byl jejich milovaný diplomovaný inženýr?“ podivila se Irma a tak se rozesmála, až jí bábovka zaskočila do koláčové dírky. Chvilí kuckala, kuckala a smála se, máchala rukama a otírala si kapesníčkem uslzené oči. „Ajajaj, no teda! Co říkáš, dáme na tvoje úmrtní oznámení ‚milovaná přepisovačka na stroji‘?“ Lokla si pořádně kávy a znovu se rozesmála. Potom si hluboce vzdychla, podívala se na šedivý plast, jenž zakrýval okna, a vyhrabala z kabelky zeleňnou hranatou placku.

„Tohle je ajped. Píše se to iPad a Anna-Liisa to vyslovuje po švédsku, tedy ípád.“

„Ty sis ho koupila?“ zvolala Siiri zděšeně. Jistě, Irma vyhrožovala, že to má v úmyslu, ale Siiri si nedokázala představit, že jednou skutečně nadejde den, kdy Irma bude mít v kabelce vlastní tablet. A teď dokonce přímo na Siirině stole mezi drobký z bábovky. „To muselo stát strašné peníze!“

„Vůbec ne,“ řekla Irma a pohládila placku jako nějakého domácího mazlíčka. Přístroj začal vyluzovat zvuky a potom se na obrazovce objevily rozličné obrázky. Takže ono se to doopravdy probouzelo k životu obyčejným pohlazením, polaskáním. „Teda já ani nemůžu vědět, kolik to stálo, protože jsem to koupila ve Stockmannu na jejich kartu a v tom případě vyjde všechno za hubičku.

Bonusy jen prší. Prodavač mě ubezpečoval, že je to dobrý kup. Solidní, kvalitní výrobek a ještě hezky vypadá, no ne?“

Irma placku znovu pohladila a ta ji ochotně poslechla. Na displeji se objevily hrací karty a Irma předvedla, jak se dá šikovně hrát pasiáns bez opravdových karet. Siiri to připadalo hloupé. Nechtěla se dívat, jak se Irma při kávě u jejího stolu baví se svým přístrojem. Měly by si dočíst noviny a povídat si, co je nového ve světě, aby se udržovaly v obraze.

„Tady jsou i noviny, v tom mém tabletu!“ zatrylkovala Irma a její jasný soprán vystoupal nad kakofonický rámus rekonstrukčních prací. Píchla do obrazovky prstem, popleskala ji a povedlo se jí přístroj znervóznit. Už vůbec nedělal, co mu poroučela.

„Ještě včera to tam bylo, na tuty, na tuty,“ zapěla písničku tří veselých loupežníků a rozkazovačně přístroj poplácala. „No tak, koukej poslouchat, ty jeden!“

Její doteky se měnily v čím dál rozmáhlejší oblouky a Siiri dostala strach, že si Irma to drahé zařízení rozbije. Poskládala listy novin a odnesla je do papírové tašky vedle vchodových dveří. Bouchání se teď ozývalo nejen z Irmina bytu, ale i ze schodiště a občas se mezi údery dalo zaslechnout slovanské halekání.

„No, teď tady v tom noviny nějak nemůžu najít, ale určitě se někde v útrobách toho iPadu schovávají. Ten mládenec ve Stockmannu mi to ukazoval, prostě šupy šup a na displeji byly stejné články jako v těch tvých novinách, cos vyhodila. Nejsem si tedy úplně jistá, jestli tam jsou smuteční oznámení. Určitě jo, když na net dali i nekrology.“

„A tohle je ten net?“ zeptala se Siiri poněkud pochybovačně Irmy, která si vzala svou novou hračku na klín a přejížděla po ní ukazováčkem a palcem, jako by kočce vybírala blechy.

„Ach, ty hloupá!“ vykvikla Irma a dál poletovala rukou sem a tam. „Tohle není net, tímhle se chodí na net.“

„A ten je kde?“

„Net? Ten je přece... prostě všude... a vlastně nikde, na to dokonce existuje vlastní slovo. Anna-Liisa by si určitě vzpomněla...“

„Vesmír?“ navrhla Siiri.

„Ne, to ne. Tohle nesouvisí s nějakým hvězdářstvím, i děti umějí používat počítač, a teď taky já, ačkoliv mě tenhle aparát nechce poslouchat. Já ti chtěla ukázat takovou bezva věc, ta by se ti určitě líbila. Na kurzu nás totiž učili, že se tímhle vynálezem dají vyhledávat tramvaje, ale já tu appku teďkon nemůžu najít. Těmhle věcem se říká appky, víš? Že by to byla tahle appka? Heh, teď to chce hrát sudoku! Proč jsi se mnou nešla na tabletový kurz?“

Siiri strašilo pouhé pomyšlení. Nikdy neměla ráda kurzy a podobné zájmové činnosti, při nichž musela klesnout na úroveň školačky. Proto se také nikdy nic nenaučila ve večerních kurzech francouzštiny, které kdysi dávno navštěvovala. Nakonec to úplně vzdala, i když všichni její přátelé po nástupu do penze začali nadšeně chodit do nejrůznějších kurzů, a od té doby uplynulo už... panenka skákavá, skoro třicet let. Za tu dobu by se byla naučila spoustu tanečních kroků a pletařských vzorů, kdyby chtěla. Ale Siiri jen jezdila tramvajemi, dívala se na televizi a četla knížky, stejné knížky pořád znovu a znovu. Připadala si líná a neschopná, a také hloupá, když sledovala, s jakým nadšením Irma zápolí se svým přístrojem, který odmítal dělat, co po něm chtěla.

„To snad není možné! Já ten krám radši zavřu. Kde se to vypíná? Ťup – a jo, tady. Ale věř mi, dá se tím dívat na mapu a koukat, kde všechny tramvaje v Helsinkách zrovna teď jedou. V reálném

čase, jak říkají. Můžeš si ty svoje výletní jízdy plánovat úplně novým způsobem. Teda mohla bys, kdyby ses ráčila zajímat o možnosti, které nabízí moderní život.“

Irma promlouvala tak pateticky, že Siiri zažívala ještě horší pocit z vlastní neschopnosti. Čím vlastně promarnila všechna ta léta svého života? Stihne ještě nějak dohnat ztracený čas? Najednou se z koupelny ozvalo příšerné zavytí a vzápětí praskot. Na okamžik zavládlo strašidelné ticho. Siiri a Irma na sebe vyděšeně hleděly.

„Do hajzlu! Že se na to nevyseru!“

Slova se ztratila v dalším třeskotu. Irma si přitiskla zelenou placku na prsa. Rozevřela oči téměř do velikosti talíře a snažila se co nejtišeji zašeptat:

„Já ti to říkala! Finsky nadávat umějí!“

Po bolestně dlouhém tichu se z koupelny ozvalo několik ran za sebou a protivný břinkot, jako by někdo shrnul všechna rozbitá zrcadla a drobné předměty na zem. Dveře do koupelny byly pootevřené a Siiri se zdálo, že se odtamtud do obývacího pokoje vyvalil dým. Irma se rozkašlala a zamávala rukama, Siiri se vyplašeně postavila, ale zkoprněla na místě. Ten dým byl možná jenom prach, určitě ano. Při rekonstrukci se práší a všude už bylo tolik prachu, že se mnozí obyvatelé báli, aby neonemocněli astmatem.

Z koupelny vyšel do předsíně obrovitý vousáč s bouracím klavírem v ruce. Neměl chrániče uší ani reflexní vestu, jenom montérky s bezpočtem kapes, poutek a dalších zajímavých výčnělků. Irma zaječela a přitiskla si placku na prsa ještě pevněji jako nějaký ochranný štít před válečníky, kteří zaútočili z vesmíru.

„Do prdele,“ ucedil muž zřetelnou finštinou, aniž na ně pohlédl. Možná si myslel, že je sám. Siiri na neznámého ohromeně

civěla. V hlavě cítila protivný hvízdot a netroufala si dokonce ani dýchat.

„Do hajzlu, kurva,“ pokračoval muž a práskl bouracím kladivem o zem, až se Siiri bála, že udělal díru do bytu o patro níž. Nepamatovala si, kdo se tam po odchodu, tedy po smrti tlusté madam nastěhoval. A to už od té doby uplynula spousta času, aspoň rok, ne-li více.

Siiri se rozhlížela a soustředila se na dýchání. V jejím obývacím pokoji zaraženě stál špinavý, zaprášený vousáč. Irma v tičnosti a nenápadně zastrčila svůj drahocenný poklad do kabelky a v zájmu ochrany majetku si ji položila na klín. Když Siiri konečně popadla dech a z hlavy jí zmizelo otravné hvízdání, rozhodla se napřímit a čile přistoupila k muži.

„Dobré ráno, já jsem Siiri Kettunenová,“ představila se a podala mu ruku. „Omlouvám se, že jsem jen v županu, ale nečekala jsem, že sem takhle znenadání přijdete.“

Muž s rozpaký pohlédl na pětadevadesátiletou bělovlasou paní, která se chumlala do vyrudlého županu a s radostnou zvědavostí na něho upírala bledé oči. Po krátkém váhání vzal do špinavé pracky Siirinu ruku a promluvil mizernou angličtinou. Drbal se na břicho a vysvětloval, že se mu stala nehoda. Neměl v úmyslu přijít k Siiri skrz zeď. Vyzýval obě stařenky, ať se uklidní, ačkoliv ony se domnívaly, že se v téhle neskutečné situaci chovají s příkladnou vyrovnaností, a rozhlížel se, aby zjistil, kudy se dostane pryč.

„Prosím,“ vybědla Siiri zabloudivšího bourače a otevřela mu vstupní dveře. Muž vypochoval ve velkých zablácených bagančatech na chodbu a zanechal po sobě hromadu betonové suti a zející díru ve zdi mezi oběma byty. Do Siiriny koupelny, která

byla ještě před malou chvílí naklizená, se z Irmina bytu linul slabý závan kamarádčiny voňavky.

„No potěšpámbu,“ pronesla Siiri potichu při obhlídce koupelny. V místě sprchy zela ve zdi díra o velikosti dospělého muže, krásně okrouhlá, a všude na zemi se válely kusy betonu, roztráštěné obkládačky a další spoušť. Z proražené zdi ošklivě trčelo několik trubek a utržený kabel. Umyvadlo zůstalo na místě, ale skříňka nad ním visela nakřivo a všechny věci se z ní vysypaly na zem. Rozbité lahvičky, dózičky a další toaletní potřeby se důkladně promísily se sutí.

„Děs a zkáza!“ zvolala Irma Siiri za zády. Konečně se totiž zvedla z křesílka a přišla se podívat, co ten ničemný pracant natropil. „Že mu není hanba takhle pracovat!“

Otvorem bylo vidět k Irmě. Jenže nahlédnout dál nešlo jen tak, protože v cestě ležela spousta harampádí, nicméně Siiri viděla, že Irmino umyvadlo je vytržené a válí se pulkě před otvorem. Obě stařenky supěly a lamentovaly, dokud jim síly stačily. Beztak by nepomohlo, ani kdyby bůhvíjak nadávaly na zahraniční dělníky a na rekonstrukci vody a na Podzimní háj, kde se nikdy nikdo neuměl o nic pořádně postarat. Irma se od prahu koupelny odlepila jako první. Chvíli chodila kolem dokola a pak se sesunula na pohovku. A rozesmála se. Tak nádherně, jak to uměla jenom ona. Začala vysokým, pronikavým vrkáním a postupně klesala jako pěvkyně bel canta, klouzajíc od fistule ke staccatu hrudního rejstříku. Nakonec se plácla rukama do stehů, trochu se zklidnila a oťrela si slzy krajkovým kapesníčkem. Siiri s úsměvem pohlédla na kamarádku, odsunula stranou pár polštářků a sedla si vedle ní.

„O já, to jsou věci,“ zakvílela stále rozesmátá Irma. „Rozhodně nemáme nudný život!“

„Ucvrnkla sis do gatěk?“

„Právě teď!“ zvolala Irma a znovu se vysoko a pronikavě rozvrkala. Rovněž Siiri se smála, i když nevěděla, co je na tom všem tak komického. Ale s Irmou aspoň byla zábava.

„Čím dál víc smrti vstříc,“ řekla Irma ochraptěle a hluboce si vzdychla. „Tohle je vážně povedená rekonstrukce. Pár pořádných ran do zdi v koupelně – a hopla, z garsonky a dvougarsonky je hnedle velký byt. Chápeš, že teď bydlíme ve stejném bytě? Už k sobě nemusíme chodit přes chodbu a půl hodiny hledat klíče, abychom si spolu vypily káfičko a pochutnaly si na bááábovce.“

„To je samozřejmě pravda,“ uznala Siiri a zamyslela se nad možnostmi, jež situace přinese. „A když půjdeš na záchod, já uslyším všechno v kuchyni.“ Irma rozjařeně vypískla a znovu se rozesmála. Siiri se zvedla, že se oblékne, zřejmě je čeká divoký den. Další návštěvy už nemínila přijímat jen v noční košili a županu.

Čekaly dle svého názoru celou věčnost, až se sprostě nadávající bourač vrátí, neboť měly dojem, že to slíbil, a nudily se. Irma postrádala červené víno a Siiri chtěla zajít dolů do kanceláře a zjistit, jestli má někdo v úmyslu s tím něco udělat. Posbíraly si své saky paky, jinými slovy kabelky a klíče, a vydaly se do přízemí. Úplně přitom zapomněly, že je teprve tři čtvrtě na sedm.

II

VE VESTIBULU PODZIMNÍHO HÁJE BYLO POŘÁDNĚ RUŠNO. Žárovky jasně svítily, protože zvenčí dovnitř nepřicházelo žádné světlo. V zatuchlém vzduchu uprostřed bouchání a rachotu blou-

dili starouškové jeden zmatenější než druhý. Někteří náležitě oblečení, jako například Irma a Siiri, pokud by se nepočítaly Irmíny směšné gumové botky, ale většina vyšla ze svých příbytků jen v noční košili. Nikdo nevěděl, kolik je hodin, která roční doba, ani proč je právě tady. Paní ředitelka Sinikka Sundströmová do práce ještě nedorazila a rozrušené obyvatele se snažily uklidňovat mladičká noční sestra a filipínská pedikérka Elelibeth Bandongová.

„Že by Sovětský svaz vzal Helsinky útokem?“ zeptal se Irmý a Siiri shrbený stařík. To on se před více než rokem nastěhoval do bytu po tlusté madam. Věčně nosil kšiltovku, i uvnitř, a chodil podivně předkloněný, přičemž máchal rukama kolem boků, aniž postupoval vpřed. Siiri se jeho žertu vesele zasmála, jenže chudák chlapík nevtipkoval. Opravdu si myslel, že skončila zákopová válka a teď jde do tuhého a jeho potřebují na frontě. Za ním šly tři ženy, které se vyptávaly, kde je nejbližší protiletectký kryt. Elelibeth Bandongová a španělská noční sestra nerozuměly, co znamená Sovětský svaz a protiletectký kryt.

„Žádný strach,“ pravila Siiri a chytila válečného veterána za předloktí. „Tohle je jenom rekonstrukce potrubí.“

„Sovětský svaz už neexistuje!“ oznámila Irma zvesela a vysloužila si od muže nedůvěřivý pohled. Ženy i poté chtěly stále do krytu, nicméně si myslely, že nepřítel tentokrát udeřil odjinud než z východu. Žít v Podzimním háji bylo podle jejich názoru životu nebezpečné.

„Taky to tady divně smrdí. Možná někdo zaútočil chemickými zbraněmi. Nebo vybuchla atomová bomba,“ tvrdily. Irma a Siiri je dost dlouho přesvědčovaly, že při demolici domu s pečovatelskou službou nejde o katastrofu, nýbrž o obyčejnou rekonstrukci,

ale ženy se přesvědčit nenechaly. Irma najednou nasadila strohý úřední výraz a řekla:

„Dámy, okamžitě se odeberte do míst, kam ukazuje moje ruka. Tam se nalézá dočasný kryt civilního obyvatelstva. Za chvíli tam začne výdej stravy.“

Zamávala přitom rukou k jídelně, jejíž dveře se právě otevřely. Ženy se tam vydaly počkat na upřesňující pokyny tak rychle, jak jim to chodítka a artróza dovolily.

„No vida, šlo to jak na drátkách,“ pronesla Irma spokojeně a zapátrala zrakem v mumraji po známých tvářích. Válečný veterán se stále držel Siiri za ruku a vypadal, že čeká na jasné instrukce. Zatímco stál, komíhal druhou rukou a tak se rozkymácel, že málem upadl a strhl Siiri s sebou. Čím víc se klátil, tím usilovněji jí svíral paži. Siiri ho poplácala po rameni a chvíli dumala, co říct. Musela se nějak vysvobodit, ale komandování jí nešlo tak přirozeně jako Irmě.

„Možná byste taky... pane... možná byste se taky mohl odebrat támhle do krytu a vyčkat snídaně. Člověk by neměl dlouho chodit s prázdným žaludkem.“

Kolem nich produsali tři muži v reflexních vestách a s chrániči sluchu na uších a vlekli s sebou elektrické kabely a žluté cívky. Razili si cestu mezi staroušky, odstrkovali je na stranu jako hromádky odpadků a cosi halekali, znělo to slovansky, moc krásně. Nebylo divu, že ti nejpomatenější si mysleli, že pokračovací válka opět pokračuje. Jakmile válečný veterán a dvě ženy hledající kryt zamířili do jídelny, nastal jakýsi hromadný odsun. Všichni se přemístili do sálu s vírou, že je tam čeká bezpečí a výdej polní menáže. Za normálních okolností se snídaně podávala až v osm hodin, ale teď prořídly personál Podzimního háje pochopil, že

bude lepší, když začne nalévat kávu předčasně. Elelibeth Bandongová a španělská noční sestra se jaly nahánět vystrašené obyvatele ke stolům.

„Kykyryký!“ zakokrhala Irma a zamávala rukou nad hlavou. Všimla si, že z výťahu vystoupil zdejší čerstvý novomanželský pár, Anna-Liisa a pan velvyslanec. Pan velvyslanec měl na sobě čistý vycházkový oblek, rovné šedé kalhoty a hnědé sako, a na nohou vyleštěné kožené boty hnědé barvy. Nabídl Anně-Liise rámě a vedl si ji, jak se na opravdového gentlemana sluší a patří. Anna-Liisa držela v pravé ruce hůlku, kterou dostala jako jitřní dar po svatební noci, neboť sňatkem natolik pookřála, že už se obešla bez chodítka. Vlasy si vyčesala do drdůlku a oblékla si hnědé šaty, třebaže za svobodna chodívala hlavně v dlouhých kalhotách. Na levém prsteníčku se jí třpytil snubní prsten ozdobený deseti brilianty a šíjí zdobil zelený odvážný šál. Manželům to slušelo a vypadali šťastně, když se důstojně blížili k Irmě a Siiri.

„Není to děs?“ vyhrkla Siiri jako první, ačkoliv se Anna-Liisa a pan velvyslanec ještě u karetního stolku nestačili ani usadit.

„Cože?“ otázal se pan velvyslanec v šíleném randálu.

Stále se den co den scházeli v koutě společenského prostoru u mahagonového, sukнем potaženého karetního stolku, aby si zahráli partičku nebo se jen společně pobavili. Z původního karetního kroužku už leckterí členové zemřeli, naposledy tiskárenský faktor Reino, Dáma v klobouku a tlustá madam z budovy A, ale přišli také noví. Margit s nimi sedávala tak často, jak jí to jen ostatní shon dovolil.

„Tohle je horší než za zimní války!“ vykřikla Irma.

„Hlavně moc nepřeháněj,“ pravila Anna-Liisa chladně, a zatímco si sedala, nechala spadnout hůlku na zem. Vypadala rozmrzelej-

ší než jindy a ve skutečnosti dost unaveně. Pan velvyslanec s potí-
žemi hůlku zvedl a rovněž se usadil. Anna-Liisa pokračovala: „Co
ty vlastně víš o zimní válce, Irmo? Vždyť ty jsi seděla někde v teplé
kanceláři, kterou ti zařídil papínek, zatímco my jsme za ukrutných
mrazů rozmrazovaly zmrzlé nebožtíky v provizorních saunách a...“

„To stačí, má drahá,“ přerušil ji pan velvyslanec. Neměl rád
vzpomínání na válku, byť si zdobil sváteční oblek dubovou rato-
lestí frontového veterána.

„Byla jsem ve válečné nemocnici. Pečovala jsem o zraněné,“
ohradila se Irma uraženě. „Jeden muž mě dokonce považoval
za anděla, protože jsem byla první člověk, kterého uviděl, když
se probрал z bezvědomí. Já jsem bývala dost hezká a měla jsem
takové světlé lokýnky jako ta krasavice na obalu ovesných vloček
od Eloveny, a když jsem mu otírala čelo studeným hadrem, ote-
vřel oči a myslel, že se ocitl v nebi.“

„To stačí, Irmo,“ řekla tentokrát Anna-Liisa, neboť chtěla pro-
brat nejžhavější otázky dne.

„Ouha, že já vám tu historku už někdy říkala?“ zeptala se Irma
nevinně a hledala v kabelce buď hrací karty, nebo kapesníček. „Já
už jsem prostě taková zapomnětlivá babička, jak vždycky říkám
i svým zlatíčkům. Oni strašně rychle znervózní, když jim někdy
vyprávím stejnou historku podruhé, ačkoliv dobrá historka tím
rozhodně neutrpí, naopak. Vždyť i děti chtějí pořád slyšet stejnou
pohádku desetkrát a taky v rádiu opakují stejné zprávy každou
hodinu, totožné do posledního slova. Kromě toho svým zlatíč-
kům říkávám, že když jich je tak moc, tak já si ani za nic nemůžu
pamatovat, komu jsem jakou historku vyprávěla, a je úplně při-
rozené, že si člověk občas vyposlechne stejnou historku dvakrát.
Vyprávěla jsem vám už, jak můj manžel přivrtával do zdi poličku

na knihy a kvůli špatné hmoždince mu celá police i s knížkami spadla na hlavu?“

„Vyprávěla!“ vykřikli všichni unisono.

„Aha, tak jo. Ale v tom případě mi snad můžete vysvětlit, proč tu policičku můj manžel přivrtával se všemi knížkami? Vždyť to ve skutečnosti nejde! Já chci jenom říct, že jsem vám možná všechny ty roky vyprávěla naprosto smyšlené historky, tedy trošku vylepšené, ale na druhou stranu i moje maminka vždycky říkala, že koho baví tyhle přihlouplé historky vyprávět, a tím měla na mysli, že...“

„Irmo!“ okřikla ji Anna-Liisa hlasem zkušené učitelky finského jazyka, až se vedle jejich stolku zastavil s děsem v obličeji dělník, který zrovna procházel kolem. „Můžete jít,“ propustila ho Anna-Liisa mile, jako by už léta dělal sklepníka na jejím statku. Potom nervózně klepala pěstičkou do sukнем potaženého stolku, než se jí povedlo sesbírat myšlenky a vrátit je na původní kolej.

„Tahle rekonstrukce,“ začala. „Z té nic nebude.“

V tom měla samozřejmě pravdu. Rekonstrukce vodoinstalace zatím trvala sotva dvě hodiny a celý dům s pečovatelskou službou byl vzhůru nohama. Co se teprve bude dít, až se nikdo nedostane na záchod? Nebo když bude nutné zavřít jídelnu? Každý slyšel děsivé historky o opravách vodovodních instalací, kteréžto se poslední dobou staly jakousi módou. Irmina sestřenice muse-la osm měsíců bydlet v provizorní kuče na opačné straně města a rekonstrukce ani za tu dobu neproběhla tak, jak měla. Sestřenka našla ve své koupelně nelicující obklady a sprchu jí namontovali nakřivo a moc vysoko.

„Sestřenka na tu sprchu nedosáhla, a to je prosím normálně vysoká ženská. My tedy v příbuzenstvu máme i lidi malého

vzrůstu, ale to je větev z Kuopia, s těmi se já nestýkám. Samozřejmě až na sestřenku Gretu, ta je úplně díblík a bydlí v Punavuori. Punavuori neboli Rööperi, jak se v Helsinkách říkávalo, to byla kdysi dělnická čtvrť, ale dneska tam může bydlet kdokoliv. A jsou tam tak krásné staré domy! Byli jste někdy v Punavuori? Siiri, ty tam aspoň jezdíváš těmi svými tramvajemi. Všimla sis, kolik je tam krásných domů?“

Irma vždycky spustila nervózní příval slov, když nevěděla, co by udělala. Všichni chápali, že tenhle počátek rekonstrukce, který ze všeho nejvíc připomínal hrůzostrašné bombardování, každého poněkud rozhodil. Siiri bylo příjemné, že Irma právě teď svým blábolením udržuje bezstarostnou atmosféru, uklidňovalo ji to. Jenže Anně-Liise se stáhla ústa do úzké čárky a ona sama bubnovala prsty do desky stolu s čím dál větší razancí, až se břišanty jen třpytily. Siiri si až teď všimla, že si Anna-Liisa začala po svatbě lakovat nehty. Temně rudý lak házel nafialovělé odlesky a Siiri připadal trochu moc výrazný, než aby se hodil do všední důchodcovské atmosféry v domově s pečovatelskou službou.

„Bylas na manikýře? Nebo si umíš lakovat nehty sama?“ zeptala se Anny-Liisy.

„Siiri, to ani ty nemáš co jiného říct v téhle krizové situaci?“ zvolala Anna-Liisa a hlas se jí zklamáním zachvěl. „Takhle to nemůže dál pokračovat. Zkoušela jsem o tom promluvit s paní ředitelkou Sundströmovou, ale ta tvrdí, že obyvatelé pronajatých bytů si po dobu rekonstrukce zodpovídají za své bydlení sami. Ona prý má i tak co dělat, aby se postarala o klienty z uzavřeného oddělení. Navíc si troufla prohlásit, že tohle je při rekonstrukcích bytových domů normální praxe. Ale Podzimní háj přece není žádný normální dům, ale dům s pečovatelskou službou. Platíme

velké peníze za to, že tohle není jen obyčejný bytový dům, ale jakási... komunita, která je zárukou bezpečí. Jenže když jednou konečně potřebujeme pomoc, tak ta nepřijde.“

Siiri s Irmou nechápaly, jaký druh pomoci Anna-Liisa postrádá. Obyvatelé Podzimního háje obdrželi opakovaně informace o rekonstrukci vody, jejím časovém rozvrhu a postupu prací a jaký to bude mít vliv na jejich bydlení. A pochopitelně také informace o nákladech, které se pokryjí navýšením plateb za nájem a služby. V téže době, kdy dům zahalily stavební ochranné plachty, začalo vyklízení sklepů. Z jejich skupinky měl sklep pouze pan velvyslanec a ten v sobě nenašel sílu věci vytrít. A tak zaplatil nějakému známému, aby mu na dobu rekonstrukce převezl věci ze sklepa do úložného kontejneru někde ve Vantaa. Anna-Liisa byla přesvědčená, že ten známý věci přeprodal dál a pan velvyslanec je už nikdy neuvidí. Příští týden se budou do každého bytu přidělovat fólie k zabalení části věcí. Obyvatelé měli sundat obrazy ze zdí a drobné předměty uložit do zásuvek. Jelikož prach mohl proniknout kamkoliv, doporučovalo se zakrýt nábytek fólií. To Irmě připomnělo, že kdysi, když se odjíždělo na celé léto do letních bytů, nábytek se vždycky přikrýval, aby se ochránil před slunečními paprsky, načež se pustila do zdlouhavé úvahy, proč se to dnes už nedělá. Copak lidi už na chaty nejezdívají nebo snad dnešní látky lépe odolávají slunci?

Paní ředitelka Sundströmová všechny vyzvala, ať si drahocenné věci uloží do bezpečí, například do bankovního sejfů, protože stavební firma Puts & Plank jakožto hlavní dodavatel je sice spolehlivý partner, ale člověk nikdy nemůže vědět, co se kdejakému opraváři honí hlavou. Podle Siirina mínění to vyznělo poněkud oplzle, a s Irmou tak získaly novou okřídlenou hlášku: „Člověk nikdy neví, co se opraváři honí hlavou.“

Název Puts & Plank připadal mnohým povědomý a vyšlo najevo, že stejná firma kdysi v Podzimním háji zajišťovala úklidové služby. Stejná firma, v jejímž účtování se neustále objevovaly nesrovnalosti a která si účtovala sprostě vysoké ceny a o níž se domnívali, že zbankrotovala nebo její vedení skončilo v base po tom poprasku, kdy se hospodářská trestná činnost v Podzimním háji projednávala u soudu a vrchní sestra Virpi Hiukkanenová ukončila pracovní poměr, jakmile se zotavila z nervového zhroucení.

„K věci,“ přerušila Anna-Liisa důrazně ostatní, kteří tápavě sumarizovali poskytnuté informace. „Tyhle první dvě hodiny už prokázaly, jak plané byly chlácholivé řečičky, že se budou využívat bezprašné pracovní metody a hlučné činnosti se omezí výhradně na denní dobu. Byla ještě noc, když se celý Podzimní háj probudil vrčením vrtaček, zatímco si paní ředitelka v klidu vyspává doma na sídlišti. Prach je všude a skoro se tu nedá dýchat.“

„Začátek bývá těžký, ale určitě se to zklidní,“ pravil pan velvyslanec laskavě a pohladil Annu-Liisu po zaťaté pěstí.

„Nějaký zvláštní šestý smysl mi napovídá, že název té dodavatelské firmy nebyl Puts & Plank,“ zamyslela se Irma nahlas a začala se hrabat v kabelce.

„Ano, nejmenovala se Plank & Puts?“ chytila se Siiri nadšeně Irminy úvahy, protože ta jí připadala jednodušší než problém, který přdestřela Anna-Liisa. „Někdy si tyhle podniky mění název, když se u nich objeví nesrovnalosti.“

„Můj iPad určitě ví, jak ten název zní. Počkejte chvílku, než ho rozchodím.“ Irma se jala svou placku vzletně a okázale hladit. Anna-Liisa její snahu sledovala s opovržením. Dokonce si tak odrfkla, že jí pan velvyslanec nabídl kapesník a poplácal ji na uklidněnou po rameni.

„Všechno se určitě urovná, miláčku,“ řekl a po očku sledoval Irmino počítačové dobrodružství.

„A teď tady napíšu ,oprava Podzimního háje. Ne, raději tam dám ,renovace Podzimního háje. A uvidíte, hnedle budeme znát správnou odpověď!“

Anna-Liisa se hlasitě vysmrkala a pochybovačně se podívala na Irmino čínorodé konání. Na displeji se objevily fotografie a text, Irma zabodla prst do jednoho rámečku, až se jí rozcinkaly náramky na zápěstí – a simsalabim, přístroj vydal odpověď.

„Renovaci provádí estonská pobočka Puts & Plank s.r.o, tak to tady píšou. No, co říkal můj šestý smysl!“

„To jsem samozřejmě věděla,“ pronesla Anna-Liisa kysele. „Podle mě to není podstatné.“

„Ale je to tedy stejná společnost, která tady kdysi všechno obrátila vzhůru nohama, teď si akorát trochu pozměnila název,“ pronesla Siiri zamyšleně. Irma si oběma rukama tiskla tablet na prsa a vítězoslavně zářila.

„Tenhle vynález mě dělá chytřejší a vylepšuje mi paměť. Kdykoliv něco zapomenu, podívám se do něj. A jestli se paměť v počítači unaví, můžu mu dokoupit novou. Brzy to jistě půjde provést i u lidí. Představte si, jak to bude bezva! Nebude nutné zřizovat společné domovy a stát nebude muset přispívat na senilní babky, protože doktor jim namontuje trochu přídatné paměti, kdykoliv bude třeba!“ Irma se smála, až se její kulaťoucké tělo otřásalo, a nedbala na šíravé mlčení ostatních. Láskyplně uložila přístroj zpátky do kabelky a vytáhla na stůl karty.

„Paměť počítače je prázdná. Nejdříve se do ní něco nahraje, až pak má člověku co dát. Ten ípád tě neudělá o nic zdravější ani chytřejší oproti ostatním,“ prohlásila Anna-Liisa a podívala se

na Irmu s blesky v tmavých očích. Rekonstrukce na ni asi pořádně doléhala, neboť obvykle měla Anna-Liisa pro Irmin humor pochopení. Teď z ní však čišela nervozita a rozmrzelost, což pana velvyslance vedlo k tomu být laskavější než obvykle.

„Všechno se urovná, všechno se srovná, Anneli,“ chlácholil ji hebkým barytonem. Irma a Siiri si rychle vyměnily pohled, ale nerozesmály se, protože jejich Anneli byla úplně bez sebe.

„To určitě! Jak si proboha můžeš myslet, že bys svým konejším změnil tohle peklo v ráj?“ vyjela na něj Anna-Liisa. Postavila se a tak se podívala na manžela, že ten rázem pochopil: Nejprve jí má podat hůlku a potom nabídnout rámě. „Jdeme teď na procházku. Raději bych si na chvíli lehla, ale v tomhle předpekli je to vyloučené. Pojď, Onni.“

Vyrazili, Anna-Liisa téměř vztekla a hrdě vzprímená, zatímco pan velvyslanec ji jako elegantní opora svižným krokem prováděl kolem cívek elektrických kabelů, pytlů cementu a stavebního lešení. Irma sdělila, že dneska jde na třídní sraz, a rázem měla hodně naspěch do města.

„To půjdeš na třídní sraz v těchhle plážových pantoflích?“ zděsila se Siiri.

„To jsou crocsy, to už snad víš! Ty se v letním vedru do restaurace báječně hodí.“ Načež Irma odešla, zvesela a bezstarostně, jako by generální rekonstrukce Podzimního háje byla jen drobný nepodstatný detail v jejím veskrze příjemném životě.

Siiri se vrátila do svého bytu, zalezla si do postele a poslouchala, jak k ní z různých částí domu doléhají zvuky rekonstrukce. Napadlo ji, že by možná bylo příjemné být dementní, protože to by potom ani za mák nerozuměla té hrůze spojené s opravou potrubí. Ale pak zase dostala rozum a cítila se šťastná, že si pa-

matuje, kdo je, že dokáže chodit po svých a že ví, co dneska musí udělat. Tedy jinými slovy nic. A že má kamarádky, které si hrají s tabletem a nechají si říkat Anneli.

III

ŘEDITELKA PODZIMNÍHO HÁJE SINIKKA SUNDSTRÖMOVÁ SVOLALA NARYCHLO SCHŮZI do sálu a ten se mimořádně zcela zaplnil. Rozcuchané vlasy se jí vlhkem zvlhnily, a přestože na sobě měla jen tenoučký pestrobarevný hábit s otevřeným dekoltem a volnými rukávy, vypadala, jako by se dusila horkem. Na zarudlém poprsí jí svítil dřevěný křížek a ona se jen s přemáháním usmívala na své klienty jako sluníčko. Během studia oboru socionomie ji nikdy nenapadlo, že ji jednou potká projekt generální rekonstrukce pečovatelského domu. Naštěstí měla k ruce pomocníka, vedoucího projektu Jerryho Siilinpääho, jenž odpovídal za stavební práce a dnes prý přijde osobně seznámit staré obyvatele s postupem oprav.

„...takže teď potřebujeme aktivní přístup úplně od každého,“ řekla a spráskla ruce.

Do sálu dorazili téměř všichni pohybu schopní obyvatelé, protože už druhý týden strádali ustavičným vrtáním a boucháním. Dodávka krycích fólií vázla, voda kolikrát přestala téct bez předchozího upozornění a den za dnem se množily pověsti, že se ztrácejí věci a dochází k poškození majetku. Fyzioterapeutka zavřela ordinaci a zájmové činnosti prudce ochably.

„Vyhrabeme plnými hrstmi veselou mysl z mošny dobrého ducha! Vždyť jsme tady všichni na jedné lodi!“ křičela Sundströmo-

vá a rozhazovala rukama jako Luciano Pavarotti, když se mu dostávalo ovací od nadšeného obecenstva, jen v levé ruce jí chyběla velká utěrka. „Co nejvíc vzájemné, všeobjímající podpory!“

„Cože prosím?“ zvolal válečný veterán v kšiltovce, který si odmítl sednout, ale stál zvláště předkloněný ve dveřích a komíhal rukama. Neslyšel nic kromě vrčení vrtačky a nerozuměl znakové řeči paní ředitelky.

„Vytáhni si z mošny dobrou mysl,“ houkla na něho Irma a zvonivě se rozesmála. Začala z kabelky vyhrabávat plnými hrstmi dobrou mysl a rozhazovala ji do okolí. Irminou hrou se nadchli i další a brzy všichni rozsypávali kolem sebe dobrou mysl a div se neudusili smíchem – s výjimkou Anny-Liisy a pana velvyslance, kteří zaraženě seděli v první řadě.

„Tohle je blázinec,“ pronesla Anna-Liisa a upřela zrak na ředitelku. Sundströmová upadla do rozpaků. Netušila, že její obrazná řeč zafunguje tak konkrétně. Lomila zpocenýma rukama, a protože bláznění v sále pokračovalo, jala se rytmicky tleskat a zvýšila hlas.

„Milí drazí, sem se dívejte! Pamatujte, že rekonstrukce je příležitost, kterou si nenecháme protéct pod rukama! Když už se kvůli celkové renovaci tak jako tak rozbourají zdi a okolní prostory, tak se přitom zároveň opraví i spousta dalších věcí. Začalo se už s obnovou fasády, a až tohle všechno bude za námi, každý z vás bude mít zbrusu novou koupelnu a kuchyňku, nové rozvody elektřiny, opravenou klimatizaci a kolem domu budou vysázeny stromy a keře. Uspořádáme sbírku na zahradní houpačku, všichni můžete přispět. Co třeba...“

V sále nadále vládl neklid a paní ředitelce se roztrásl hlas, až se bezmocně vypařil neznámo kam. Situace už vypadala jako zce-

la ztracená, ale v tu chvíli do dveří energicky vstoupil mladý muž v šedém, přiléhavém obleku a teniskách. Jakmile Sundströmová mladíka uviděla, téměř se vznesla a její tváře zrudly ještě nachověji než předtím.

„Jerry, díkybohu! Vítej u nás! Mohli byste se utížit... mohli byste si laskavě vyslechnout, co vám k našemu společnému dobru rodružství poví vedoucí projektu Jerry Siilinpää?“

„Kdo může dát svému synovi jméno Jerry?“ zeptala se téměř holohlavá paní, nová obyvatelka z budovy C, která seděla na kolečkovém křesle.

„Siilinpää? Není to překlad původně švédského jména Ježčí hlava?“ zeptala se Siiri Irmu.

„Jak se řekne ježek švédsky?“ zeptala se Irma tak nahlas, že poměrně velký počet staroušek o tom začal přemýšlet. Někdo přišel s návrhem „otter“, ale to je přece vydra, vzpomněl si jiný. „Ach, škoda že s sebou nemám svou zelenou placku, to bychom hnedle zjistili, jak to je.“

„*Igelkott*“, vykřikla Anna-Liisa, aby utnula debatu. „Ale tenhle na finského obrozence nevypadá.“ Pohlédla mladíkovi, který stál vedle Sundströmové, upřeně do očí. „Prosím, můžete začít!“

„Jasně. Dobré ráno vespolek! Sinikka před chvílí řekla dobru rodružství a dobrodružství je dobré slovo,“ spustil vedoucí projektu. Límeček u košile měl rozhalený, protože si nevzal kravatu. Na krku mu visela cedulka s jeho jménem a fotkou. Takovéhle cedulky by se mohly používat na uzavřeném oddělení, kde si demenční pacienti nepamatují, jak se jmenují, ale když s cedulkou na krku vyjde mezi lidi mladý zdravý muž, vypadá to podle Siiri a Irmu hodně srandovně. Vlasy měl zdánlivě špinavé, ale Irma věděla, že na vině je vosk, který si do nich mladík vetřel.

„Jak říkala moje zlatíčka, dneska je prý úplně běžné, že si muži upravují účesy a dokonce si je lakují. A kdejaké soli a gely jsou úplně... jak to říkaly... normálka, nebo tak nějak.“

„Dobrodružství se ve vašem pečovatelském ústavu rozběhlo pěkně fofrem, což? Jaká je tady v Podzimním ráji nálada?“

„Řekl jste v ráji?“ zeptala se Anna-Liisa nevěřičně. Měla neobvykle dobrý sluch. Z druhé strany vedle ní seděla Margit, ale ta neslyšela vůbec nic, protože si opět zapomněla naslouchadlo na nočním stolku. Hlava jí poklimbávala a Margit jen s vypětím sil bojovala, aby neusnula.

„Přesně tak! V háji, řekl jsem v Podzimním háji,“ zalhal Siilin-pää a zašmátral pod límečkem po kravatě, kterou neměl. Místo ní našel cedulku se jménem a chvíli ji žmoulal v prstech, očividně pro uklidnění.

„Tu jmenovku má tak trochu jako dudlík,“ poznamenala Irma.

„Za chvíli si ji strčí do pusy,“ přisadila si Siiri a obě se nevhodně zasmály.

„Podzimní háj není pečovatelský ústav. Tohle je dům s pečovatelskou službou,“ opravila Anna-Liisa vedoucího projektu. Jednala s ním jako s obzvlášť slabým studentem, který se zkouší popasovat se záludnostmi rodného jazyka bez přípravy.

„Ale vždyť tady nejsou žádné služby! Co když to je přece jen ústav?“ zvolal veterán v kšiltovce, čímž Siilin-pääho spasil před Annou-Liisou. Přesunul se už uličkou dopředu a stál vedle Anny-Liisy a pana velvyslance.

„Posadte se, můj milý Tauno,“ vybídla ho Sinikka Sundströmová potichu a vrhla na rozzlobeného staříka prosebný pohled. Z čela na nos jí stékal vydatný čúrek potu a užuž hrozilo, že skápně na zem.

„Já nejsem žádný váš milý, vy mě nemáte co milovat!“ zavrčel Tauno a zůstal stát.

„Jejky,“ ujelo Irmě. Tu a tam se kdosi zahihňal. Taunovy ruce se komíhaly o poznání rychleji, ale stál na místě a tvářil se jako agresivní otazník.

„Co kdybyste přestal mávat rukama a posadil se,“ pronesla Sundströmová roztřeseným hlasem. Na krku jí naskákaly červené a sněhobílé fleky a dřevěný křížek v dekoltu se koupal v potu. V sále se rozhostilo naprosté ticho, které porušila až Margit, když hlučně zachrápala a probrala se, aniž tušila, kde se nalézá. Načež vyčkávavé ticho opět pokračovalo.

„Nemůžu si sednout,“ řekl Tauno nakonec. Všichni nastražili uši, aby slyšeli starého muže, který mluvil sotva slyšitelně. „Mám tak zkroucenou páteř, že mě sezení bolí. Následkem zranění z války. Nedokážu sedět, a když stojím, taky to nestojí za nic. Musím pořád udržovat rovnováhu rukama, to byste mi snad mohla dovolit. To komíhání.“ Po krátké efektní pauze procedil mezi zuby, že to zaslechlo jen nejbližší okolí: „Baba jedna.“

„Ano, samozřejmě. Jerry, máš k tomu něco?“ Sundströmová se snažila přehodit odpovědnost na vedoucího projektu, který pořád svíral jmenovku v rukou a nevypravil ze sebe jediného slova. Křivě rostlý válečný veterán Tauno se roztrásl.

„Přikazuje nemocným sedět, komanduje starý lidi jako malé děti. Nezná obyvatele, babice posraná. A teď nám naše poslední dny převrátí naruby takovýmhle vojenským cvičením. Běhna hnusná!“

Tauno hulákal krákoravým hlasem, vztekle mával rukama a rozčileně vykřikoval takové sprostárny, že nezbylo než ho vystrnadit pryč. Hlavní pečovatelka na dobu určitou Miisa Sievänenová

vyběhla ze sálu a vrátila se pro Tauna se dvěma strach nahánějícími opraváři. Ti popadli sukovitého řvoucího mužíka jako nějaký betonový sloupek a odnesli ho tak daleko, až se jeho povykování ztratilo v lomozu rekonstrukčních prací. Jerry Siilinpää si rukama zakryl obličej, a když se konečně vrátil ke svému ohnivému proslovu, Siiri se zdálo, že mladý muž zadržuje smích. Nebo pláč, těžko říct.

„Tak popořadě, ano, ano.“

Siilinpää si hluboce vzdychl, dvěma ráznými kroky se přesunul k *flipchartu* a uchopil tlustý fix. „Heleďte, lidičky, řekněme si rovnou, že tu máte situaci, která pomalu eskaluje. Když si zmapujeme, jaký výzvy vás čekaj, tak co vás napadne jako první?“

Obyvatelé Podzimního háje se mlčky dívali na mládence s navoskovanými vlasy, který peklo jejich každodenního života přirovnal k nějaké polozábavné výzvě a myslí si, že všechno vyřešil, když na *flipchart* nakreslil nesoustředné kružnice zeleným a červeným fixem.

„Tady máme náš projekt, přesně tak,“ řekl Jerry Siilinpää a nakrabal doprostřed velkého kruhu písmeno P. „Heleďte, že by se váš spolek ráčil koukat sem na *flipchart*. Nejprve si společně zmapujeme problémy a potom se dáme do hledání *action itemů* a zakreslíme si cílový výhled. V některých bytech se už začalo s odstraňováním azbestových povrchů. Vyskytly se v souvislosti s tím nějaký kritický třecí plochy?“

„Co to, že mu Anna-Liisa neopravuje slovní projev?“ prohodila Siiri a vysloužila si zlobný pohled z první řady.

„Proč se vůbec tomu stojanu na papíry říká *flipchart*?“ zeptala se Irma.

„Výborně. Dobrá otázka. To je z angličtiny. Flip... Prostě je to papírová tabule, ale u nás zdomácněl anglický výraz. A tady vidí-

me ten váš, tedy náš, tento jako projektík, a když odsud vycházejí tyhle šipky, tyhle červený, tak ty jsou z celé množiny rizik ty úplně nejvíce kritický. Určitě vás jako první napadne hluk. Písmeno H.“

„Cože? Prosím? Co jste říkal?“ ozývaly se poplašené výkřiky z různých stran sálu. Nikdo nechápal, co jim to muž před papírovou tabulí vykládá.

„Hlučnost! Mám dojem, že ta je ústředním rizikem v týchle rozjezdový fázi celého projektu! Ale *nou problem*, můžu vás ubezpečit, že jak bude projekt postupovat, na zvýšenou hlučnost si zvyknete.“

„Cože?“

„Druhým takovým, řekněme rovnou kritickým prvkem je prach. O ten se postaráme. Já tady napíšu P a R, ať se nám to neplete s tím druhým péčkem, protože to P už máme jako projekt. Tak, přesně tak. Zítra vám přivezou stěhovací krabice a vy si pak do nich jen zabalíte věci a budete je mít dobře uschovaný, takže vás prach už nebude trápit. Bylo by mnohem lepší, kdyby se byty vyklidily úplně, ale někde přece, prosím pěkně, bydlet musíte, takže si toho zabalíme co nejvíc, aby toho co nejméně překáželo. Tahle druhá šipka, tady, tak to je *action item*. Do schématu si ho označíme AI, a tenhle box pod šipkou je krabice, stěhovací box. To je *action item*. Druhý *action item* je mikrotén, normální průsvitná mikroténová fólie a malířská páska. Dohromady tyhle *action itemy* tvoří *point*, *action point*. Fólii si přetáhnete přes televize a všechny přístroje, který máte. A důkladně vše zatejpujete páskou, takže prach vašim přístrojům neprovede žádnou neplechu. Je to nakonec jednoduchý jako facka, co říkáte? Řekněme rovnou, že se bude postupovat krok za krokem, žádná hoňka.“

Jerry Siilinpää bodal fixem kolem šipky, aby červenými tečkami znázornil prach, který při rekonstrukci nepronikne dovnitř krabice.

„Kdo bude věci balit?“ zvolala žena ve fialové teplákové soupravě, Siiri tuhle obyvatelku ještě nikdy neviděla.

„Proč stěhovací krabice? Kam se budem stěhovat?“ zeptala se vetchá stařenka na vozíku z budovy A.

„Já si sama nezabalím, nedokážu to, v žádném případě,“ prohlásila vedle sedící potetovaná žena, čerstvá důchodkyně. Irma se s ní před dvěma týdny seznámila při obědě u kaše.

„Ta je úplně zdravá, je jí šedesát sedm, podle všeho doktorka. Ta by mohla být moje dcera!“ pošeptala Irma Siiri a tetovaná žena na ně zlostně pohlédla. „Představ si, kdyby se mezi obyvateli Podzimního háje objevila Tuula, to by teprv byla bžunda!“

„Tedy... za tuhle věc zodpovídá pečovatelský dům, myslím za balení, takže předávám ti slovo, Sinikko, a pověz jim, kolik času a prostředků je na to vyalokováno,“ mumlal Jerry Siilinpää a obhlížel na *flipchartu* své abstraktní umělecké dílo. Na horní okraj listu připsal hůlkovým písmem RENOVAČE PODZIMNÍHO RÁJE.

Schůze nepřinesla žádný užitek, ale podle Irmy a Siiri byla velmi zábavným zpestřením dopoledního programu, osvěžující změnou oproti obvyklým snahám o aktivizaci přestárých obyvatel. Jedna žena s drdůlkem se domnívala, že se hraje bingo, a tu a tam si stěžovala, že neslyší čísla. Margit chrápala čím dál hlasitěji, přestože ji Anna-Liisa štouchala loktem do boku. Zato pan velvyslanec zůstal podivně zamlklý, což bylo neobvyklé, neboť on při podobných příležitostech býval ve střehu a aktivní.

„Možná si netroufá otevřít pus, protože skončil Anně-Liise pod pantoflem,“ mínila Irma.

Mladá tetovaná lékařka se každou chvílí dožadovala služeb, mimo jiné i dopravy na chatu, protože její zahrádka potřebuje pravidelnou údržbu a ona nemůže jezdit na své letní sídlo sama,

jelikož má problémy s ledvinami, které si žádají každodenní silnou medikaci. Prokládala svou řeč doktorským jazykem, jemuž nikdo nerozuměl, ale docílila tím, že její zahrádka i ledviny vyznívaly jako životu nebezpečné, vážné věci. Postupně se starouškové začali nudit, protože od Siilinpääho a Sundströmové se jim nedostávalo odpovědí ani na nejjednodušší otázky. Dokonce nikdo neměl ani ponětí, jak dlouho rekonstrukce potrvá a jak dlouho se budou muset obejít bez vody.

„Vy na žízeň neumřete,“ uklidňovala je ředitelka Sundströmová a protivně zdůraznila slovo „žízeň“. „Plastové barely s vodou na chodbách se budou doplňovat podle potřeby a stravování bude zajišťovat smluvní dodavatelská firma. Ta přiveze jídlo všem zájemcům až do bytu. Pravda, služba něco stojí, ceník najdete ve složce, která je k dispozici ve společenské místnosti, dále na nástěnce vedle kanceláří a na netu. Zájem o službu nahlaste v kanceláři hlavní pečovatelky Sievänenové.“ Paní ředitelka se šťastně usmála, jako by tohle dočasné uspořádání bylo přátelské gesto, jímž vyšel vstříc obyvatelům Podzimního háje krizový štáb finského Červeného kříže.

„Vyhrazený čas se nám naplnil!“ zvolal Jerry Siilinpää a poklepal si ukazováčkem na levé zápěstí, kde neměl hodinky. „Řekněme si tedy, že poslední otázka, a pak vzhůru za novými výzvami!“

„Kdy a kde se bude hrát bingo?“ zeptala se žena s drdůlkem.

„Nejdou mi otevřít dveře na balkon. Mohl by někdo přijít a otevřít je?“ ozvala se téměř holohlavá paní.

„Mezi našimi byty probourali díru, kterou proleze i velký chlap, a nikdo se to nenamáhá spravit. Komu si máme stěžovat?“ zahalekala Irma slyšitelně do všeobecného šumu.

„Poslouchání rádia je zakázané?“ zeptal se ještě někdo ze zadních řad. Pak se rozhostilo ticho.

„Přesně tak,“ začal Jerry Siilinpää a tvářil se zamyšleně. „S těmito podněty se s vámi loučím, ano, ano. Díky a na shledanou!“

Utrhl svou doprovodnou ilustraci z *flipchartu*, vyhodil ji do odpadkového koše, do podpaží si strčil počítač, který při akci vůbec nepoužil, a chvatně, dlouhým teniskovým krokem vypochoďoval ze sálu. Sinikka Sundströmová si pohrávala s dřevěným křížkem na krku a snažila se rozpoutat potlesk pro Siilinpääho. Tetovaná lékařka a holohlavá žena tleskaly tak vášnivě, až se Margit vzbudila a zeptala se nahlas Anny-Liisy, kdy tedy oprava trubek začne. V tu chvíli si také Siiri uvědomila, že bouchání i vrtání ustalo. Dělníci patrně odešli na svačinu nebo na oběd. To byl pokaždé požehnaný okamžik. Život se načas zdál být božský a nikoho nic nebolelo, nepíchalo. Rozhodli se, že na počest rajske chvíle si po dlouhé době zahrají kanastu, pěkně v klidu, bez rámusu. Jenom Anna-Liisa působila vyčerpaným dojmem a pan velvyslanec ji musel přivést ke karetnímu stolku téměř násilím. Irma zamíchala karty a bryskně rozdala, tohle ovládala opravdu zručně.

„Mám trojku!“ vykřikla Irma a vtom zaburácela z budovy C strašlivá rána. Karetní stůl se otrásl, Margit vyjekla, před jídelnou upadla nějaká stařenka, Siiri v hlavě ošklivě zahvízdalo, Anna-Liisa zbledla a v čtenářském koutku začala nadávat potetovaná lékařka. Zároveň se zvedla a sdělila, že odchází na pivo do restaurace Ukko Munkki.

„Jdete taky?“ zeptala se, ale z karetní společnosti neměl nikdo ve zvyku vysedávat v hospodě nad pivem. Do Ukko Munkki zašli jen jednou, po pohřbu Dámy v klobouku, pastor tam tenkrát hrál na pilu a víno teklo proudem, ale shodli se, že takováhle nálevna není pro staré lidi tím správným místem. A obzvláště v tomhle čase, vždyť ještě nebylo ani dvanáct.

„Krucí prdel, to jsou dneska lidi,“ zabručela lékařka. Na zemi před jídelnou stále ležela stařenka a doktorka se na ni jen ušklíbla, když se kolem ní prohnala ven. V tu samou chvíli dovnitř vešli dva dělníci, zdvořile se potetované lékařce vyhnuli a překročili stařenku.

„Proč je tady?“ zajímala se Siiri, zatímco sledovala ženin odchod. Nedokázala pochopit, že v sedmašedesáti letech chce někdo platit drahé bydlení v Podzimním háji, když může bydlet kdekoliv jinde jako člověk.

„A proč je doktorka?“ zeptala se Irma a rozesmála se.

Vydali se na pomoc stařence na zemi, protože široko daleko nebyl nikdo z personálu. Po vyhazovu vrchní sestry Virpi Hiukkaneové se personál v Podzimním háji střídal ještě divočeji než předtím. Místo hlavní pečovatelky přijala prozatímně na dobu určitou Miisa Sievänenová a místo vrchní sestry se ukázalo jako nepotřebné. Sievänenová nebyla vzděláním zdravotní sestra, ale nějaká teoretická odbornice v oboru pečovatelsství. Vysvětlila obyvatelům, že do domu s pečovatelskou službou, kde probíhá rekonstrukce, nechť nikdo nastoupit. A tomu obyvatelé samozřejmě rozuměli.

A tak upadlou stařenku zvedli a usadili ji ve vestibulu na lavičku sami, bez žádosti o pomoc. Kulatoučká Irma se dokázala shýbnout jen s obtížemi, ale Margit se při péči o manžela naučila správným grifům, a tak při složitém zvedacím manévru udělovala panu velvyslanci, Siiri i Anně-Liise jasné pokyny. Po náležitě dlouhém komandování a hekání se jim stařenku podařilo posadit. Byla popletená a z čela jí tekla krev.

„To je hrůza, ach, to je děs!“ vykřikla Miisa Sievänenová za jejich zády a zakryla si ústa rukou. Při pohledu na krev se jí udělalo zle. Než hlavní pečovatelka stihla zvednout telefon, aby zavolala sanitku, Irma vyčistila ránu kapesníčkem.

„Volat sanitku není nutné,“ radila Siiri pečovatelce. „Ať chudák nemusí kvůli drobnému zranění do nemocnice. Podívejte se sama, vždyť už jí ani neteče krev, Irma jí ránu vyčistila.“

Ale Miisa Sievänenová se na stařečino poranění nedokázala ani podívat, právě proto si při studiu pečovatelsví na vyšší odborné škole vybrala teoretické zaměření, a nikoliv praktické. Tam je učili, že pokud se u starého člověka v pečovatelském zařízení projeví jakékoliv výjimečné příznaky, a šrám takovým výjimečným příznakem rozhodně je, tak je třeba ho vždycky a neprodleně dopravit do nemocnice. V opačném případě by totiž mohli dům popotahovat u soudu za nedostatečnou péči, a to si žádný zřizovatel či provozovatel pečovatelského domu nechtěl vzít na triko. Sievänenová se nervózně třásla a kvičela do telefonu:

„Rychlý převoz, ano, urgentně, zranění na hlavě, po pádu na zem, stará paní, velmi stará.“

„Co to bylo za strašlivý výbuch? Kvůli tomu ta paní taky spadla, když to najednou tak bouchlo,“ řekla Siiri, jakmile hlavní pečovatelka ukončila hovor. Sievänenová nevěděla o výbuchu vůbec nic, nic prý neslyšela a dívala se na staroušky, jako by si celou rekonstrukci vymysleli.

„Děláte si zbytečné starostě,“ odbyla je a odešla.

„Tak starostě!“ vykřikla Anna-Liisa, nebývale rozběsněná. „Celý život peskují mládež za nesprávné skloňování a tohle je výsledek!“

Ostatní se na Annu-Liisu ohromeně podívali – jakkoliv vždy úzkostně dbala na spisovnou mluvu, obvykle se takhle nechovala. Miisa Sievänenová nepochopila, že ji chce Anna-Liisa poučit, prostě zmizela z dohledu. Pan velvyslanec vzal manželku za ruku a vlídně se usmál.

„No tak, Anneli, nech to být.“

„Nesnaž se mě teď konejšit!“ odeskla Anna-Liisa a vytrhla se mu z ruky. Tohle už bylo hodně znepokojivé. Siiri se marně snažila nasměrovat debatu jinam, aby kamarádku uklidnila. Jenže Anna-Liisa se mezitím rozjela naplno. Zapomněla na nesprávné skloňování a horečně se rozpovídala o předešlé opravě vodoinstalace a potrubí, kterou zažila v sedmdesátých letech. Tehdy celý bytový dům dostal jako společné WC prázdnou plechovku od okurek v kolárně. Anna-Liisa tady rozhodně nemínila zůstat a sledovat, jaký cirkus propukne, až se obyvatelé Podzimního háje pohnou se svými chodítky do sklepa dělat potřebu do plechovky od okurek.

„Možná nám rozdají zadarmo plínky,“ nadhodila Irma konstruktivně, ale Anna-Liisa jí nevěnovala pozornost, zato si vylila zlost na panu velvyslanci.

„A co stravování? Jak si představuješ, že tu budeme jíst, když nepoteče voda? Suchou stravu? Špaldu přímo z krabice?“ křičela rozdurděně. Na závěr své jeremiády si dupla zdravější nohou a hystericky, takřka plačtivě zaječela: „Proč nic neděláš, ty jeden Onni Rinto-Paakku?“

„Vezmu tě do restaurace,“ pravil pan velvyslanec konejšivě a znovu manželce nabídl rámě. Zrozpačitělá Anna-Liisa si popravila drdol a narovnala si lem halenky.

„Já tím vším chci říct, že v domě, kde probíhá rekonstrukce vody, se nedá žít,“ pravila, utišujíc vztek do tichého rozechvění v jinak zvučném hlase. V očích jí už neplála zuřivost, pouze děs smísený se strachem, když se zavěsila do manžela, jako by byl záchranným kruhem pro všechny nesnáze. Vykročili do jídelny Podzimního háje, do fádni, silně osvětlené ústavní místnos-

ti, která do restaurace měla skutečně daleko. U dlouhých stolů z březové překližky seděli zamlkle obyvatelé jako ve školce a nabírali lžící kaši. Tu dostávali k snídani, na přesnídávku i k večeři, občas dokonce i k obědu. Dříve si mohli kaši osladit zavařeninou, jenže ta v dubnu došla a cukr místo ní k dostání nebyl. Paní ředitelka Sundströmová všechny stěžovatele poučila, že cukr není zdravý a je jednou z nejčastějších příčin úmrtí, a navíc že přidělené dotace nestačí na nákup zavařeniny a dalších přepychových potravin.

Zmatená stařenka pořád ještě seděla v předsáli na křesílku, ale ony nečekaly, aby se podívaly, jestli pro ni přijede sanitka. Margit spěchala do Pajamäki na kurz plstění a Irma poznamenala, že hodiny se asi splašily a ona už měla být u své sestřenky v Meilahti na čtenářském kroužku. Siiri potřebovala jít ven na vzduch a snažila se vypadat úspěšně, i když na ni nikdo nikde nečekal. Zašla si do bytu pro kabát, protože zapomněla, že je venku teplo, a vydala se alej na zastávku počkat na čtyřku. Igelitem obalený dům s pečovatelskou službou zářil na slunci a vypadal jako americké umělecké dílo, vlastně docela hezky. Ale pak jí myšlenky na Podzimní háj a všechno to protivné odvála blížící se tramvaj, aspoň na chvíli.

IV

„PARDON, JAKŽE? ODJEL NA LETNÍ BYT a nechal tě tady samotnou?“

Siiri nevěřila svým uším. Anna-Liisa budila zvláště klidný dojem, když mluvila o nejnovějším zvratu ve svém životě, ačkoliv byla pobledlá a vážná. Musela bojovat, aby vypadala statečně.

„Má tam tolik bývalých žen a dětí, že já tam jet nemůžu. V letní vile je o něj dobře postaráno, určitě mu tam je lépe než tady.“

„A kolik těch bývalců tam tedy má?“ vyvíдалa Irma.

Anna-Liisa nenašla sílu odpovědět, jenom si odfrkla, aby dala najevo, že dovolená pana velvyslance není téma, o němž by měla chuť mluvit, a Irma že může všem rozdat karty.

Karetní stůl ještě naštěstí stál na svém místě. Přilehlou stěnu zakrývala igelitová plachta se šikovně vypadajícím zipem. Ve zdi byl otvor, a kdykoliv se dělníci šourali zipem dovnitř nebo ven, Siiri, Irmě, Anně-Liise a Margit nezbylo než kanastu přerušit. Obří televizi ve společenské místnosti obaloval igelit, stojany s časopisy a knihami někdo odstěhoval a obyvatelé si v tomhle šíleném chaosu neměli kde najít své místo. Dveře bytů musely zůstat otevřené do chodby a dělníci procházeli dovnitř a ven, jednou odmontovat skřínky v kuchyni, jindy zaměřovat rozmístění elektrických zásuvek. Občas se v bytě nějakého starouška jen otočili, zabručeli cosi, co znělo jako z *Evžena Oněgina*, a pak odešli.

„Jako by to byli doktoři!“ napadlo Irmu. „S jediným rozdílem, že tihle chlapi chodí dovnitř a ven, kdežto k doktorovi do ordinace se musí člověk doplatit sám, ať už je jakkoliv starý a nemocný. Čím to je, že ve Finsku doktor nikdy nepříjde za pacientem jako třeba ve Francii, kde žije moje sestřenice? Nebo jako v anglických televizních seriálech?“

Stávalo se také, že výdej jídla v jídelně byl zrušen sotva s dvouhodinovým předstihem. Na stěně výtahu a na chodbách se jen objevily cedulky se sdělením: „Vydávání obědů se dnes díky rekonstrukci ruší.“ Anna-Liisa z těchto vývěsek čerpala dočasnou energii a k Siirině radosti přednesla krátké příspěvky o úpadku kultivovanosti veřejných oznámení, o významu a správném užití

slova díky a také o rozdílech mezi slovesy rušit a zrušit a být rušen a být zrušen. Informace se k cílové skupině obvykle dostala příliš pozdě, zpravidla až v okamžiku, kdy se už notně hladoví obyvatelé domu s pečovatelskou službou dovedli do vestibulu a začali zjišťovat, kde teď seženou něco k snědku. Občas dorazila osobně paní ředitelka Sinikka Sundströmová a omlouvala vzniklou situaci, ale většinou ten nevďěčný úkol přenechala hlavní pečovatelce na dobu určitou Miise Sievänenové. Ta třeba říkala, že oběd se bude podávat, hned jakmile bude obnovena dodávka vody, patrně v 16.00, na což válečný veterán se zkroucenými zády Tauno poznamenal, že jenom idiot bude jíst oběd a večeri hned za sebou v průběhu jedné hodiny, zvláště když jedno i druhé znamená kaši. Hlavní pečovatelka Sievänenová jim rozdala letáky restaurací v okolí a ceníky soukromé firmy smluvních služeb Pomoc blížním, která poskytovala domácí péči. Všichni chápali, že problém s vodou nezpůsobila Sundströmová ani Sievänenová, ale protože k odstávkám docházelo zcela bez varování, těžko se z mošny vytahoval pytel dobré nálady, jak paní ředitelka onehdy radila.

„A tak jsem tedy stála, s pěnou ve vlasech, úplně nahatá, a zjistila jsem, že ze sprchy neteče voda,“ vyprávěla Margit a už se dokázala zasmát tragédií, která vyvrcholila tím, že do bytu se přihrnuli dva pánové v obleku s úmyslem zaměřit rozvody vzduchotechniky. Margit je požádala, ať jí donesou vodu, ale oba se dali na útěk.

„Asi se při pohledu na mě pořádně vyděsili!“ zavyla Margit a zavrtěla hlavou. Musela si počkat dvě hodiny, než sprcha zase fungovala, a šampon ve vlasech jí mezitím uschl.

„A jak se vám líbí ty bedýnky se suchým záchodem, které náš Jerry včera inzeroval?“ zeptala se Irma.

„Ty švindluješ,“ zavrčela Anna-Liisa. Naprosto jasně viděla, jak si Irma zasunula jednu kartu pod zadek.

„A my nehrajeme švindl? Ten bychom si mohly někdy zahrát, je při tom legrace. Já jsem ho hrávala se svými zlatíčkama pořád, dokud ještě byli malí. Ach, to byly nádherné časy! Koukej, jak pitomou kartu jsem si lízla. Co bys udělala ty s takhle ošklivým králem?“

„Vždyť se ti hodí do kanasty, Irmo,“ hlesla Anna-Liisa unaveně. Působila tak nějak bezmocně a zkrátka, a nebylo divu. Siiri natolik rozrušil úskok pana velvyslance, který nechal Annu-Liisu samotnou v rekonstrukčních zmatcích, že se ani nedokázala pořádně soustředit na hru. A co když Onni oživil svůj vztah k některé z bývalých žen?

„Vždyť tam mají tekoucí vodu a záchod uvnitř, krásné kachlíčky a všechno,“ vzdychla si Anna-Liisa malomyslně. Na takový luxus obyvatelé Podzimního háje jen matně vzpomínali.

„Máte v úmyslu si vzít ty kakací bedýnky, o kterých mluvila Irma?“ zeptala se Siiri, aby odvedla řeč od letního bytu pana velvyslance. Poslední uspěchané vystoupení Jerryho Siilinpääho v úterý ji zrovna moc nepřesvědčilo. Mladíkovi se třásl navoskovaný účes, když mluvil o suchém záchodě, který je určený k dočasnému užívání v městských podmínkách, a tvrdil o něm, že nezapáchá a snadno se používá. I vyprazdňování odpadové nádrže prý je *piece of cake*, a proto se o to mohou senioři postarat sami. Jakákoliv dřevěná kadibudka sbitá z kulatiny někde na chatě se v porovnání se Siilinpääho kempinkovým WC jevila jako přepych.

„Asi nebude na výběr. Nebo máš v úmyslu zadělat si na zácpu?“ otázala se Irma a pak vyprávěla o své sestřenici, která nebyla deset dnů kadit. Odvezli ji nakonec do nemocnice, kde jí

poměrně složitě vyprázdnili střeva. „Takže já si raději tu bednu s pískem vezmu. Není to přece jenom pokrokovější vynález než ta piksla od okurek, na kterou jste chodili v sedmdesátých letech do sklepa, Anno-Liiso? Anno-Liiso!“

Anna-Liisa měla svěšenou hlavu a karty jí popadaly do klína. Poplašily se, neboť Anna-Liisa nevypadala, že usnula, ale že je jí zle. Siiri se zvedla a vzala Annu-Liisu za zápěstí. Ucítila dobře hmatatelný, trochu zrychlený tep a uklidnila se.

„Neumřela.“

„A to má být dobrá zpráva?“ zeptala se Margit a pokračovala ve hře. „Já jsem poslední dobou přemýšlela o eutanazii. Jak to vidíte vy, měl by člověk sám rozhodnout o vlastní smrti?“

„Božínku na nebi, jak dokážeš uvažovat o tak složitých věcech v tomhle blázinci všude kolem? Proč by někdo dělal rekonstrukce, kdyby se kvůli nim lidi začali navzájem zabíjet? Nebo sami sebe. Anno-Liiso, prober se, ty dobrá duše, dřív než tě odvezou sanitkou do špitálu!“

Irma se zvedla a spolu se Siiri zatřáslы Annou-Liisou, až ji probudily. Ta byla stále bledá a její oči chvíli bloudily, ale pak v nich vzplál známý přísný výraz. Vtom se otevřel zip igelitové stěny a kolem žen se dovnitř vhrnuli tři nazlobeně se tvářící muži, kteří nesli stěhovací krabice.

„Kdo to je?“ zbystrila Anna-Liisa. „Nemají reflexní vesty ani montérky. To nejsou dělníci!“

Poslední dobou se v Podzimním háji motalo čím dál víc naprosto cizích lidí. Nedalo se poznat, kdo tu pracuje a kdo krade obyvatelům věci. Nebo léky. Samy přece po smrti toho milého mladého kuchaře zjistily, že léky, které denně užívají, jsou vysoce ceněné drogy.

„Ten Kuní ocas tvrdil, že každý pracovník má na krku cedulku se jménem. A jména všech, kteří dělají na rekonstrukci, by se měla najít na nějaké nástěnce,“ hudrala Anna-Liisa. „Já jsem tu nástěnku v tomhle binci ještě nenašla, vždyť jsou tady všude jen samé balicí igelity a pásky. My jsme jako... jako nějaké... já ani nevím co. Ani drůbež snad nikdo nechová celý měsíc ve dvaceti pěti stupních, a ještě ve vakuovém balení!“

„Jmenuje se podle ježka, Ježčí hlava, Siilinpää,“ využila Siiri s potěšením vzácnou příležitost opravit Annu-Liisu.

„Ale nějaké brojlery možná i jo. Nebo slepice, v takových líhních,“ nadhodila zvesela Irma. „Jelikož si pan velvyslanec dopřává dovolenou ve svém luxusním letním sídle a všichni ostatní mužští už zemřeli, tak to tu vážně začíná být jako ve slepičárně. Kokodák!“ Irma uměla zdárně napodobit i slepici, byť jejím vrcholným číslem bylo kokrhání.

„Dost neproduktivní líheň, řekla bych,“ poznamenala Anna-Liisa zvadle. Posbírala karty z klína a dala je na stůl. Irma neměla tu letní vilu pana velvyslance připomínat zrovna v okamžiku, kdy Annu-Liisu probral příchod podezřelých kolemjdoucích k životu.

„Myslíš, že ti chlapi s krabicemi jsou zloději?“ zeptala se Siiri, aby věc napravila.

„Odkud to mám vědět? Na dělníky nevypadali. Možná to jsou příbuzní někoho ze zdejších obyvatel, ale to se mi nezdá moc pravděpodobné. Vždyť sem nikdy žádní příbuzní nechodí.“

„Nezemřeli všichni mužští. Eino žije,“ ozvala se najednou Margit. I ona přestala hrát a z roztržitosti si karty, jež měla v ruce, strčila do kabelky.

„Margit, to jsou moje karty!“ napomenula ji Siiri zlostně.

„Eino je na oddělení pro dementní pacienty někde ve východních Helsinkách. Tam přeložili z Podzimního háje všechny obyvatele Společného domova. Tam je teprv v háji, ne my. Já si ani nepamatuju, jak se to tam jmenuje, asi nějaký domov, nebo že by hnízdo... dvě slova... Jo, už to mám, Veverčí Hnízdo, oboje s velkým písmenem.“

Anna-Liisa vykřikla.

„Byla jsem tam za Einem jen jednou, a to jsem jela taxíkem. Jenže já nemůžu jezdit taxíkem každý týden až někam k obchodnímu centru Itäkeskus a zpátky. Možná je to tak nejlepší, že tam nejedím, je to tak smutné... Ach jo, už je mi zase do breku... promiňte... je vážně hrozné vidět, jak se milovaný člověk odcizuje a stává se čím dál bezmocnějším... Taky je neupravený a strašně páchne, pro mě je těžké se k němu jen přiblížit a nedokážu vlastně nic dělat než sedět na kraji postele, ale stejně mě trápí špatné svědomí, že ho nejedím navštěvovat...“

Margit se roztrásla pláčem a Siiri ji objala. Irma spěšně hledala krajkový kapesníček a nikdo se nezmohl na slovo. O tomhle Margit přemýšlela, když mluvila o eutanazii? Že by pro Eina bylo lepší, kdyby umřel? Možná neměla na mysli sebe ani je, které jsou zdravé a při smyslech a mají tu drzost naříkat kvůli rekonstrukci, zatímco někdo jiný nemá ve svém životě už žádnou naději. Siiri se zastyděla za vlastní hloupost. A zároveň nelibě nesla, že jí Margit vzala několik karet. Dostane je ještě někdy nazpátek? Irma jako by jí znovu četla myšlenky.

„Tak si s tím neúplným balíčkem zahrajeme švindla, na ten všechny karty nepotřebujeme,“ zašeptala a sesbírala zbylé karty do paklíku. „Poslyšte, vy slepičky moje, kde dneska plánujete obědvat? Co kdybychom šly všechny do naší jídelny na počest,

že třeba bude otevřeno? Nebo jste si objednaly jídlo domů? Moje zlatíčka říkala, že je to prachsprostě drahé, ale protože mi nemají kdy nosit něco k snědku, tak mi to miláckové zaplatili. Prý ať to mám gratis. Jsou na mě vážně hodní, nemuseli to dělat, vždyť já mám docela pěkný důchod. A k tomu беру vdovský a potom výnosy z různých fondů, které pro mě můj hodný Veikko na stáří zařídil. Byl to tak dobrý člověk, morálně na výši. Ach jo, teď se mi začalo po Veikkovi stýskat! Můj drahoušek, leží v hrobě, chci říct v nevlídném kolumbáriu pod mramorovou deskou. Tam já taky skončím. Promiňte, nesmím se takhle litovat, Margit má mnohem větší smutek, protože její manžel je ještě naživu. Ale jednoho dne bychom mohly zajít do té francouzské restaurace na Laajalahdentie, co vy na to? Musíme se starat, ať se udržíme křepké a neshnijeme tu jako... vykostěná kuřecí stehýnka v krámě. Prodávají je ve vakuovém balení. Všimly jste si, že když je rozbalujete, tak to zevnitř protivně zasmrdí? Já jsem vyhodila už spoustu balíčků do odpadků, protože jsem myslela, že se maso zkazilo, než jsem si konečně troufla odnést do Alepy jeden balíček zpátky. Reklamovala jsem, že mi prodali zkažené maso, a oni mě poučili, že je to balicí plyn, dusík a ještě něco, prý neškodný, ale zabraňuje zkažení masa. Jestli nám to sem taky nestříkají, když náš Jerry říkal, že prach se všude nedostane, protože se zdejší prostory nějak odsávají. Pochopily jste, co to znamená, to odsávání?“

„Odsavač je zařízení, které vytváří rozdílný tlak v ohraničených prostorech,“ řekla Anna-Liisa a slibně se napřímila v zádech. „Ventilátor odsavače odvede vzduch mimo pracovní prostor hadicí neboli takzvaným návlekm, přičemž nastane rozdíl tlaku a vzduch odcházející z prostoru projde odsavačem. Filtr v zařízení zachytí ze vzduchu nečistoty dříve než ten vzduch, ten vyčistě-